

**ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ VÝBORU PRO PRÁVA DÍTĚTE
ZE DNE 26. ČERVNA 2014**

Přítomni: Z. Kapitán (předseda), Z. Baudyšová, P. Binková, A. Čurdová, Z. Dušková, M. Hejná, E. Hilšerová, A. Křístek, K. Šlesingerová, E. Vaníčková, M. Vodičková, M. Prokeš (zástupce A. Čurdové)

Omluveni: I. Benešová, P. Gomba, E. Hrubá, L. Marečková, E. Millerová, M. Oujezdská, J. Picha, B. Rittichová, D. Stehlíková, D. Strupek, M. Šimůnková, J. Votavová

Nepřítomni: J. Šturma, H. Zvonková

Hosté: M. Hájková, M. Povolná a H. Scheu (Rada vlády pro lidská práva)

Sekretariát: A. Plavinová (tajemnice)

1. Úvod, schválení programu, kontrola zápisu

Zasedání vedl předseda. Tajemnice shrnula změny v členství Výboru od minulého zasedání a informovala, že byl o nominaci člena požádán Úřad na ochranu osobních údajů. Dále přivítala a představila hosty. Předseda zjistil usnášeníschopnost. Při zahájení bylo přítomno **11 členů, Výbor nebyl usnášeníschopný**. Zápis z minulého zasedání byl schválen elektronicky.

2. Průběžná informace o naplňování priorit Výboru pro práva dítěte na rok 2014

Členové Výboru a tajemnice informovali o vývoji u jednotlivých prioritních témat Výboru.

1. *Participace dětí na všech rozhodnutích, která se jich týkají*

1.1. Participace dětí v soudním řízení, mediace

Tajemnice shrnula, že doporučení k participaci dětí v rodinněprávních řízeních jsou obsažena v podnětu Výboru ze dne 5. prosince 2013 k některým aspektům soudních řízení ve věcech rodinněprávních. Podnět by měla na podzim projednat Rada vlády pro lidská práva (dále jen „Rada“). Dále informovala o nálezů Ústavního soudu ze dne 30. května, č. j. I. ÚS 1506/13, podle nějž je „*většina dětí schopna vyjádřit ke svému budoucímu výchovnému uspořádání již po dosažení věku 10 let. Po dosažení této věkové hranice je nezbytné, nebrání-li tomu zvlášť významné okolnosti, zjistit přání dítěte přímo před soudem.*“ Téma participace dětí v mediačním řízení tajemnice mapuje, podle všeho bude nutné ve věci připravit podnět.

1.2. Participace dětí na lokální a regionální úrovni

J. Votavová nebyla jednání přítomna.

1.3. Aplikace nástroje Rady Evropy k hodnocení participace dětí

Tajemnice informovala, že zatím od Rady Evropy neobdržela bližší informace ohledně možné účasti České republiky na projektu. Zároveň zjišťuje, zda by bylo možné, aby sekretariát se současnými kapacitami mohl výzkum realizovat. Předseda

vyjádřil obavu, že právě kvůli omezeným kapacitám sekretariátu nebude možné výzkum realizovat.

2. Nezávislý monitorovací orgán naplňování Úmluvy o právech dítěte ("dětský ombudsman")

Předseda informoval, že ministryně práce a sociálních věcí podporuje vznik dětského ombudsmana. Druhým zásadním tématem je juvenilní justice. Na srpnovém zasedání by mohl předložit návrh konkrétního opatření.

3. Kvalita a dostupnost služeb péče o dítě

3.1. Kontrola poskytovaných služeb, její nastavení a realizace v praxi

3.2. Nedostatek kapacity různých speciálních služeb pro děti (dětské uživatele, pijáky, oběti násilí, děti odlišné sexuální identity, děti v pěstounské péči, děti v ústavech atd.)

A. Křístek připomněl přípravu novely zákona o sociálních službách. Hlavní otázkou je přenos financování z úrovně Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) na úroveň krajů.

Předseda zmínil téma financování nadregionálních sociálních služeb. Předseda hovořil s paní ministryní práce a sociálních věcí, která si je vědoma problematické situace. Její ředitelka kabinetu provádí ve věci řešerši. Problém se na MPSV řeší dlouhodobě, se změnou systému financování sociálních služeb se podle jeho názoru stav ještě zhorší. Z. Dušková zdůraznila, že je administrativně nesmírně náročné podávat za krizovou linku žádost o dotaci v každém jednotlivém kraji. Krizové linky navíc nemohou jednotlivým krajům nelze vyčíslit počet klientů z jednotlivých regionů. K. Šlesingerová navrhla počkat na finální verzi novely, která bude předložena vládě. Z. Baudyšová navrhla kontaktovat Radu vlády pro neziskové organizace. M. Vodičková poukázala na zpožděné platby od krajů, a to i o několik měsíců. Podle Z. Baudyšové se snižuje objem sponzorských darů v soukromém sektoru, situace neziskových organizací je alarmující.

Úkoly: Tajemnice zjistí, v jaké fázi je příprava novely zákona o sociálních službách v souvislosti s financováním sociálních služeb. Dotáže se dále sekretariátu Rady vlády pro nevládní neziskové organizace, zda se problematikou v nedávné době nezabýval.

3.3. Služby k řešení rozvodových a porozvodových konfliktů (rodinná mediace, rodinná terapie, asistovaný styk)

Z. Dušková navrhuje vrátit se k otázce náhradního výživného. Tajemnice upozornila, že do konce roku 2014 by měl být vládě předložen návrh věcného záměru zákona o náhradním výživném, a požádala K. Šlesingerovou, zda by mohly být Výboru předloženy teze návrhu věcného záměru dříve, než budou předloženy do mezirezortního připomínkového řízení. Z následné diskuze vyplynulo, že většina členů Výboru má zájem zapojit se do přípravy materiálů týkajících se práv dětí předtím, než budou předloženy do vnějšího připomínkového řízení. A. Čurdová připomněla dřívější návrh zákona o výživném v paragrafovaném znění.

Úkol: Tajemnice požádá příslušný odbor MPSV o předložení tezí návrhu věcného záměru zákona o náhradním výživném na jednání Výboru dříve, než bude návrh předložen do mezirezortního připomínkového řízení.

3.4. Služby připravující děti na odchod z institucionální péče po nabytí zletilosti

K. Šlesingerová informovala o přípravě manuálu pro kurátory orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“). Probíhá spolupráce s Odborem služeb MPSV ve snaze zajistit, aby existovaly návazné služby po odchodu dětí z institucionální péče.

3.5. Prevence násilí na dětech (zejm. sexuální zneužívání, týrání dětí)

3.6. Služby pro děti páchající násilí

Z. Dušková informovala o schůzce na MPSV dne 11. června 2014 za účasti P. Hanuše, D. Hovorky, P. Binkové, Z. Duškové, M. Oujezdské, předsedy a tajemnice. Cílem schůzky bylo detailně se obeznámit s tím, jak je naplněn plán transformace péče o hrožené děti. Po zasedání Výboru proběhne další schůzka.

E. Vaníčková informovala, že Národní koordinační centrum prevence úrazů, násilí a podpory bezpečnosti pro děti bude organizovat výcviky s certifikátem Světové zdravotnické organizace. V současné době se čeká na podpis Norských fondů.

Z. Dušková zmínila problém nedostatečné pregraduální přípravy profesí, které v praxi řeší situaci týraných a zneužívaných dětí. Na některých lékařských fakultách se např. syndrom CAN probírá v rozsahu 2 hodin. E. Vaníčková vnímá jako stejně závažné téma obsah kurikula na mateřských a základních školách. Podle posledních výzkumů každý páté dítě v ČR neví, že sex s rodičem nebo cizí dospělou osobou je sexuální zneužívání. M. Hájková informovala o rámcových vzdělávacích programech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), v nichž se připravují další změny. MŠMT věnuje a nadále bude věnovat problematice sexuální výchovy pozornost. A. Čurdová připomněla, že každá škola má vlastní vzdělávací program, to vede k nejednotné praxi. Bylo by podle ní vhodné, aby se problematikou práv dětí také více zabývaly právnické fakulty. H. Scheu uvedl, že katedry Právnické fakulty Univerzity Karlovy nabízí množství předmětů zabývajících se lidskými právy. Nemá informace o tom, nakolik se v těchto předmětech vyučující zaměřují na problematiku práv dítěte. Obecně lze však říci, že práva dítěte jsou v předmětech zohledněny, nelze bez dalšího konstatovat deficit.

Úkoly: E. Vaníčková zašle tajemnici výzkum o předškolním a základním vzdělávání, ta jej rozešle Výboru.

M. Vodičková poukázala na praxi orgánů činných v trestním řízení, kdy pouze jedna čtvrtina oznámených případů sexuálního zneužívání skončí u soudu. P. Binková požádala, aby bylo o neoprávněně zastavených případech informováno Ministerstvo vnitra, aby mohlo např. zkvalitnit systém základní odborné přípravy příslušníků Policie ČR. Předseda požádal, aby členové využívali možnosti bilaterálního jednání s ministerstvy, mnohdy může být velmi efektivnější než usnesení Výboru.

3.7. Příprava nového akčního plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dítěte na období 2015-2018

M. Prokeš oslovil náměstka MŠMT J. Fryče s žádostí o schůzku. Během července osloví další relevantní zástupce státní správy. Na dotaz informovala K. Šlesingerová, že na MPSV již byly zahájeny práce na akčním plánu.

3. Stanovisko Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva práce a sociálních věcí k podnětu Výboru k některým aspektům soudních řízení ve věcech rodinněprávních

Bod představil předseda. V prosinci 2013 přijal Výbor podnět k některým aspektům soudních řízení ve věcech rodinněprávních. O stanovisko bylo následně požádáno MPSV a Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MSp“). MPSV na přípravě podnětu spolupracovalo, jeho stanovisko je kladné, má jen dvě technické poznámky. **Je shoda na tom, aby Výbor tyto drobné připomínky do podnětu zapracoval.**

Podle předsedy není ve stanovisku MSp nic, co by jej přesvědčovalo, že doporučení by byla principiálně špatná. Lze se bavit o formální stránce. Domnívá se, že délku lhůt k vydání rozhodnutí nelze soudit, dokud v zákoně žádné nejsou. Následně členové Výboru diskutovali o doporučení k předběžné vykonatelnosti rozhodnutí. Předseda se domnívá, že doporučení s sebou nenese žádné praktické problémy. M. Vodičková s jeho názorem vyjádřila nesouhlas, domnívá se, že zařízení nebudou vědět, jestli mají dítě propustit. A. Křístek upozornil, že jde pouze o technické záležitosti, které lze upravit. Ústavní výchova má prvky omezení osobní svobody. Jakmile pro ni pominou důvody, je třeba zajistit, aby bylo dítě co nejdříve ze zařízení propuštěno. K. Šlesingerová uvedla, že se jedná pouze o posunutí termínu, technické záležitosti týkající se propuštění dítěte ze zařízení zůstávají stejné, ať jde o předběžnou vykonatelnost nebo ne. Předseda navrhl, aby bylo do podnětu zapracováno zhodnocení finančních dopadů. Tajemnice v reakci uvedla, že zhodnocení finančních dopadů by mělo zpracovat Ministerstvo spravedlnosti v momentě, kdy podnět přijme vláda a bude se zpracovávat změna legislativy. Dále se dotázala členů, zda nemají aktuální informace z terénu s ohledem na to, že nový zákona o zvláštních řízeních soudních nabyl účinnosti. **Většina přítomných členů Výboru se následně v diskuzi shodla, že nechtějí podnět na základě stanoviska MSp měnit.**

Úkol: Členové Výboru, kteří mají aktuální poznatky z terénu k tématům upraveným v podnětu v souvislosti se vstupem nového zákona o zvláštních řízeních soudních v účinnost, je zašlou tajemnici.

4. Opatření k implementaci Lanzarotské úmluvy a 2. opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte

Bod představil předseda. Tajemnice shrnula, že rozdělení gescí k implementaci Lanzarotské úmluvy a 2. Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte plyne z přijatých usnesení vlády (usnesení vlády ze dne 28. května 2014 č. 400 a usnesení dne 16. listopadu 2004 č. 1124) Prováděním Lanzarotské úmluvy byla pověřena ministryně spravedlnosti, ministr vnitra, ministryně práce a sociálních věcí a ministr školství mládeže a tělovýchovy, a to od chvíle, kdy Lanzarotská úmluva vstoupí v platnost, k čemuž zatím nedošlo. To však dle tajemnice nebrání diskuzi

o chystaných opatřeních. Provádění 2. opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte (dále jen „OP2“), jenž byl ratifikován v září 2013, má pak v působnosti ministryně práce a sociálních věcí, ministryně spravedlnosti, ministr vnitra, ministr školství, mládeže a tělovýchovy, ministr zdravotnictví a ministr pro lidská práva. Ministr pro lidská práva bude v roce 2015 připravovat zprávu vlády o ratifikaci 2OP pro Výbor OSN pro práva dítěte. Tajemnice požádala ostatní rezorty o představení proběhnuvších a plánovaných opatření k realizaci obou úmluv. MPSV zaslalo s předstihem písemný podklad k realizaci Lanzarotské úmluvy. Předseda navrhl zabývat se pouze OP2, neboť Lanzarotská úmluva ještě není pro ČR platná.

V návaznosti na písemný podklad MPSV dále členové diskutovali o stávající právní úpravě trestní odpovědnosti právnických osob. A. Křístek připomněl chystanou novelu příslušného zákona. Členové poté diskutovali, zda k věci nachystají usnesení nebo podnět a komu jej budou případně adresovat. E. Vaníčková upozornila, že ne všechna patologická jednání k dítěti jsou podle jejího názoru v ČR kriminalizována.

Úkoly: S ohledem na nepřítomnost většiny zástupců rezortů rozešle tajemnice písemný dotaz na implementaci OP2. Tajemnice provede zhodnocení chystané novely zákona o trestní odpovědnosti právnických osob z hlediska implementace Lanzarotské úmluvy a v případě potřeby připraví spolu s A. Křístkem podnět.

5. Akce k 25. výročí Úmluvy o právech dítěte

Bod představil předseda. Z. Dušková připomněla chystaný filmový festival Dětského krizového centra. Tajemnice informovala, že chystaná akce Rady Evropy bude zřejmě na téma participace dětí. P. Binková připomněla, že [novou studii Evropské komise o pohřešovaných dětech](#). M. Prokeš upozornil na 20. seminář DCI, jehož hlavním tématem by mohl být akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dítěte na období 2015-2018.

Předseda informoval, že ve spolupráci s tajemnicí zmapoval chystané akce. Následně doporučil ministryni práce a sociálních věcí další postup, kabinet ministryně nyní zjišťuje možnost jeho realizace. **Na příštím jednání bude předseda informovat o dalším vývoji.**

6. Různé

I. Nálezy Ústavního soudu týkající se střídavé péče

Předseda informoval o dvou nových nálezech Ústavního soudu ve věci střídavé péče (nález ze dne 26. Května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, a nález ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 11506/13). Jde mu především o první z nich, v němž se uvádí, že „pokud jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, pokud oba mají o jeho výchovu zájem a pokud oba dbali kromě řádné péče o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní, svěřením dítěte do střídavé péče by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení je výjimkou, která vyžaduje prokázání.“ E. Vaníčková připomněla čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Předseda nesouhlasí s tím, že by zákon favorizoval nějaký typ péče o dítě. Podle nálezu je třeba při svěřením dítěte do střídavé péče posoudit řadu kritérií; předsedovi vadí mediální kampaň, která tento aspekt věci pomíjí. Členové následně diskutovali nad tím, zda by se měl Výbor ve věci vyjádřit, popř. jak. A. Čurdová

navrhla, že se obrátí na předsedu Ústavního soudu s návrhem, aby Ústavní soud vysvětlil, že existují konkrétní podmínky pro střídavou péči. A. Křístek navrhl pokusit se iniciovat vydání sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu. Dále se členové zabývali tím, zda již vznikl výzkum dopadů střídavé péče na dítě.

Úkol: K. Šlesingerová zjistí, zda byl v ČR realizován výzkum dopadů střídavé péče na dítě. Předseda zjistí, zda by takový výzkum mohl realizovat Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. Předseda připraví dopis pro předsedu Ústavního soudu.

II. Evropské den proti sexuálnímu zneužívání dětí

Tajemnice informovala o návrhu Slovinska, aby byl 13. prosinec vyhlášen Evropským dnem proti sexuálnímu zneužívání dětí. Datum bylo vybráno záměrně, neboť 13. prosince byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské prostituci. Věci se již zabýval český Výbor pro EU, který na základě doporučení Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády rozhodl o tom, že pozice ČR k tomuto návrhu bude pozitivní.

III. Informace o zasedání Stálé komise Senátu pro sdělovací prostředky dne 17. června 2014

Tajemnice informovala o schůzce Stálé komise Senátu pro sdělovací prostředky, jež se týkala kampaně Rady Evropy Jedno z pěti. Jednání se účastnil i ředitel ČT :D a šéfredaktorka Radia Junior. Ředitel ČT :D nabídl možnost vysílat spot KIKO A RUKA. Tajemnice již věc projednala s Radou Evropy, která je držitelem autorských práv ke spotu. Následně bude ve spolupráci s tiskovou mluvčí ministra pro lidská práva dojednáno vysílání na ČT :D. 2. září 2014 proběhne k problematice boje proti sexuálnímu zneužívání dětí další koordinační jednání pod záštitou senátorky Filipiové. Na jednání budou přizváni i zástupci Výboru pro práva dítěte (předseda a Z. Dušková). S ohledem na termín schůzky tajemnice navrhla posunout původně naplánované datum jednání Výboru. **Členové se shodli, že zasedání Výboru proběhne 3. září 2014.**

IV. Případ odebraných dětí v Norsku

Z. Baudyšová shrnula případ odebraných dětí v Norsku. Navrhla, aby se Výbor ve věci vyjádřil. Předseda informoval, že případ je zahraniční, nikoliv přeshraniční, nespadá tedy do působnosti Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „UMPOD“). S ohledem na zákonnou mlčenlivost nemůže Výbor seznámit s okolnostmi případu, ani s detailním postupem UMPOD. Nedoporučuje, aby si členové Výboru vytvářeli názor z informací v médiích, které podle něj ne vždy odpovídají realitě. Za nešťastné považuje rozdělení obou sourozenců a značně limitovaný styk dětí s matkou. Ve věci byla podaná stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva. Pokud bude stížnost shledána přijatelnou, pak může ČR v řízení intervenovat. Upozornil, že i ČR odebírá značné množství dětí z rodin a dále informoval o odebírání dětí ve Velké Británii. V posledních 4 letech bylo odebráno 115 českých dětí z cca 60 rodin. V Británii žije 100.000 Čechů, čísla jsou tedy srovnatelná s odebíráním dětí v ČR. Členové následně diskutovali, zda a případně jak se ve věci vyjádřit. **Většina členů se shodla, že stanovisko nebudou přijímat.**

Zapsala A. Plavinová